

บทที่ 5

บทสรุปและเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาถึงหลักเกณฑ์ และวิธีการของการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศในประเทศไทย ปรากฏผลว่า ถึงแม้ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ อีกทั้งประเทศไทยเองก็ไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศในเรื่องนี้กับประเทศใดเลย คงมีแต่เพียงคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 585/2461 ที่ตัดสินเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ โดยมีได้ปรากฏถึงการอ้างอิงกฎหมายใด แต่ผู้เขียนเห็นว่าคำตัดสินของศาลฎีกาดังกล่าวสรุปได้ถึงแนวความคิดหลักเกณฑ์ และวิธีการในการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับหลักเกณฑ์สากลทั่วไปที่นานาประเทศใช้ ผู้เขียนจึงได้ศึกษาถึงหลักเกณฑ์ และวิธีการในการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ศาลไทยได้วางแนวทางไว้ เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ และแนวทางในการที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาของศาลสิงคโปร์จะนำคำพิพากษามาขอให้ศาลไทยดำเนินการบังคับคดีแก่ทรัพย์สินของลูกหนี้ที่มีอยู่ในประเทศไทย โดยปรากฏผลว่าหลักการเบื้องต้นที่ศาลไทยจะยอมบังคับตามคำพิพากษาของศาลสิงคโปร์ ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ศาลสิงคโปร์จะต้องยอมรับแนวความคิดเรื่องหลักอภัยที่ถ้อยปฏิบัติต่อแพนระหว่างกัน กล่าวคือ การที่ศาลไทยจะยอมบังคับตามคำพิพากษาของศาลสิงคโปร์ ก็ต่อเมื่อศาลสิงคโปร์ได้ยอมรับบังคับตามคำพิพากษาของศาลไทย นอกจากนี้ ความเป็นไปได้ในการที่ศาลไทยจะยอมบังคับตามคำพิพากษาของศาลสิงคโปร์ อาจสรุปได้เป็นแนวทางดังต่อไปนี้

แนวทางแรก ความเป็นไปได้ในการบังคับตามคำพิพากษาของศาลสิงคโปร์โดยอาศัยหลักเกณฑ์ และวิธีการในเรื่องการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 585/2461 โดยพิจารณาถึงกฎหมายของประเทศสิงคโปร์ ว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ในเรื่องการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศโดยศาลไทยหรือไม่ ซึ่งผลจากการศึกษาปรากฏว่ากฎหมายของสิงคโปร์มีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ ภายใต้หลักเกณฑ์ที่ศาลไทยได้วางแนวทางไว้อย่างครบถ้วน อันเพียงพอต่อการที่ศาลไทยจะดำเนินการบังคับตามคำพิพากษาของศาลสิงคโปร์ นอกจากนี้ วิธีการที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาของศาลสิงคโปร์จะขอให้ศาลไทยดำเนินการบังคับตามคำพิพากษาให้ นั้น โดยการนำคำพิพากษาของศาลสิงคโปร์มาฟ้องต่อศาลไทย โดยถือว่าคำพิพากษานั้นเป็นมูลคดี หรือหลักฐานของหนี้ในการที่จะฟ้องร้องให้ศาลไทยบังคับตามให้ และในการยื่นฟ้องคดีของเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาของศาลสิงคโปร์จะต้องดำเนินการยื่นฟ้องคดีด้วยตนเอง โดยต้องเข้าสู่กระบวนการดำเนินวิธี

พิจารณาความแฟงตามกฎหมายวิธีพิจารณาความแฟงของไทย ซึ่งเป็นการดำเนินการเช่นเดียวกับการยื่นฟ้องคดีแฟงโดยทั่วไป

แนวทางที่สอง ความเป็นไปได้ในการทำความตกลงในรูปของสัญญาทวิภาคีกับประเทศสิงคโปร์ โดยมีแนวทางดังต่อไปนี้

1. โดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามกฎหมายลายลักษณ์อักษรของประเทศสิงคโปร์ คือ The Reciprocal Enforcement of Commonwealth Act (CAP.24) และ The Reciprocal Enforcement of Foreign Judgments Act (CAP.25) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในการยอมรับบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศ กับประเทศกลุ่มต่าง ๆ โดยเมื่อนำหลักเกณฑ์ตามกฎหมายดังกล่าวมาเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์ที่ศาลไทยได้วางแนวทางในเรื่องการบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศตามคำพิพากษาฎีกาที่ 585/2461 แล้ว พบว่ามีหลักเกณฑ์ และวิธีการที่มีความคล้ายคลึงกันมาก ซึ่งกฎหมายทั้งสองฉบับต่างยอมรับในหลักพื้นฐานเรื่องถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติต่างตอบแทนระหว่างกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับการที่ศาลไทยได้วางหลักในเรื่องอัยาศัยโมตรี และหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติตอบแทนระหว่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม ความเป็นไปได้ในการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ คงมิใช่ขึ้นอยู่กับหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติต่างตอบแทนระหว่างกันแต่เพียงอย่างเดียว ความเป็นไปไดยังขึ้นอยู่กับหลักเกณฑ์ และวิธีการตามพระราชบัญญัตินี้ว่ามีความสอดคล้องกับแนวทางคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 585/2461 ซึ่งศาลไทยได้วินิจฉัยไว้หรือไม่ ซึ่งตามที่ได้ทำการศึกษามาแล้ว ผู้เขียนเห็นว่ามีมีความสอดคล้องกัน ได้แก่ คำพิพากษาของศาลต่างประเทศต้องเป็นคำพิพากษาคดีแฟงที่เกี่ยวข้องเฉพาะหนี้เงิน รวมถึงคำพิพากษาของศาลต่างประเทศต้องถึงที่สุดและเด็ดขาด และคำพิพากษาของศาลต่างประเทศต้องเกิดจากศาลที่มีอำนาจ ส่วนในเรื่องข้อจำกัดอื่น ๆ อันได้แก่ กรณีที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาได้คำพิพากษานั้นมาโดยฉ้อฉล หรือ คำพิพากษาของศาลต่างประเทศขัดต่อหลักความสงบเรียบร้อย หรือ หลักแห่งความยุติธรรม ถึงแม้จะมีได้มีการกล่าวไว้ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา คงเป็นเพียงเพราะว่าศาลฎีกายังวินิจฉัยไม่ถึงประเด็นดังกล่าว ส่วนในด้านความแตกต่าง คงมีเพียงวิธีการในการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ ตาม The Reciprocal Enforcement of Foreign Judgments Act (CAP.25) ซึ่งใช้ระบบวิธีการจดทะเบียนคำพิพากษาศาลต่างประเทศ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า พระราชบัญญัติฉบับนี้อาจนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาวิธีการบังคับตามคำพิพากษา โดยเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาของศาลสิงคโปร์ อาจนำคำพิพากษาไปขอให้ศาลไทยรับจดทะเบียนคำพิพากษา นอกเหนือไปจากวิธีการที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาของศาลสิงคโปร์นำคำพิพากษามาฟ้องต่อศาลไทยโดยถือว่าคำพิพากษาเป็นมูลคดี

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการพัฒนาความร่วมมือในการทำความตกลงในรูปสนธิสัญญาทวิภาคีระหว่างประเทศสิงคโปร์กับประเทศไทยว่าด้วยเรื่องการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศมีความเป็นไปได้อย่างยิ่ง

หากประเทศไทยจะทำความตกลงในรูปสนธิสัญญาทวิภาคีกับประเทศสิงคโปร์โดยอาศัยหลักเกณฑ์จากกฎหมายลายลักษณ์อักษรดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายของประเทศสิงคโปร์ในการบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศที่เื้ออำนาจต่อการที่ประเทศสิงคโปร์จะทำความตกลงกับประเทศไทย เช่นเดียวกับประเทศกลุ่มต่าง ๆ คือ The Reciprocal Enforcement of Foreign Judgments Act (CAP.25) เนื่องจากขอบเขตการบังคับใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับกับประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ และประเทศอื่น ๆ จึงมีความเป็นไปได้อย่างยิ่งหากประเทศสิงคโปร์จะทำความตกลงกับประเทศไทยโดยการขยายขอบเขตการบังคับใช้ The Reciprocal Enforcement of Foreign Judgments Act (CAP.25) มาใช้กับการบังคับตามคำพิพากษาของศาลไทย โดยอยู่บนพื้นฐานของหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติตอบแทนระหว่างกัน โดยศาลไทยจะต้องยอมรับบังคับตามคำพิพากษาของศาลสิงคโปร์ เป็นการตอบแทนแก่การที่ศาลสิงคโปร์จะยอมรับบังคับตามคำพิพากษาของศาลไทย

2. โดยอาศัยหลักเกณฑ์ และวิธีการในการบังคับตามคำพิพากษาระหว่างประเทศระหว่างประเทศมาเลเซีย และสหราชอาณาจักร ที่มีการปฏิบัติต่างตอบแทนกับประเทศสิงคโปร์ โดยปรากฏว่าหลักเกณฑ์ และวิธีการตามกฎหมายของประเทศดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกันเป็นอย่างมาก และนอกจากนี้หลักเกณฑ์ดังกล่าวมาซึ่งมีความคล้ายคลึงกับแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 585/2461 ที่ศาลไทยได้วินิจฉัยไว้ กล่าวคือ คำพิพากษาศาลต่างประเทศต้องเป็นคำพิพากษาที่เกิดจากศาลที่มีอำนาจที่เกี่ยวข้องเฉพาะกับหนี้เงิน และจะต้องถึงที่สุดและเสร็จเด็ดขาด โดยจะต้องพิจารณาถึงข้อจำกัดเพื่อให้เกิดความยุติธรรมด้วย เช่น เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศต้องไม่ได้คำพิพากษามาโดยการฉ้อฉล และต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือความยุติธรรมตามธรรมชาติ

3. โดยอาศัยหลักเกณฑ์ตามข้อเสนอเรื่องการยอมรับบังคับตามคำพิพากษาในคดีแพ่งและพาณิชย์ระหว่างราชอาณาจักรไทยกับราชอาณาจักรสเปนที่ทางฝ่ายสเปนได้เสนอทำความตกลงเรื่องนี้กับประเทศไทย ซึ่งผู้แทนฝ่ายไทยปฏิเสธที่จะยอมรับในเรื่องดังกล่าว อันนำไปสู่การวิเคราะห์ว่าหลักเกณฑ์ของร่างความตกลงฯ ดังกล่าว หากจะนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการทำความตกลงกับประเทศสิงคโปร์นั้น มีความสอดคล้องกับกฎหมายลายลักษณ์อักษรของประเทศสิงคโปร์อยู่มาก

แต่อย่างไรก็ตาม ก็ยังคงมีบางประเด็นที่สำคัญที่มิได้มีการบัญญัติไว้ในร่างความตกลง ฯ ได้แก่ ความเสร็จเด็ดขาดและถึงที่สุดของคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ การกำหนดจำนวนเงินที่แน่นอน และข้อจำกัดในการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ ดังนั้น หากจะมีการนำ หลักเกณฑ์ตามร่างความตกลง ฯ ในเรื่อง การบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศมาใช้เป็นแนวทางระหว่างประเทศไทย กับประเทศสิงคโปร์ หลักเกณฑ์ดังกล่าวมีความเป็นไปได้ แต่ยังคงมีบางประเด็นที่ต้องมีการเพิ่มเติมเพื่อให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การที่ประเทศไทยจะทำความตกลงกับประเทศสิงคโปร์หรือไม่ ยังคงต้องคำนึงถึงเรื่องของความร่วมมือในการที่ประเทศไทยจะต้องยอมรับบังคับตามคำพิพากษาของศาลสิงคโปร์เป็นการตอบแทน โดยพิจารณาถึงประโยชน์ ส่วนได้เสียที่จะเกิดขึ้นแก่การทำความตกลงในเรื่องการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ

จะเห็นได้ว่า ปัจจุบันประเทศไทย คงมีแต่การเจรจาทำความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางศาลในด้านต่าง ๆ ก่อนมีคำพิพากษา เช่น การส่งเอกสาร คำคู่ความ หรือ การสืบพยาน โดยเป็นความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางศาลระหว่างราชอาณาจักรไทย กับ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ซึ่งได้มีการลงนามความตกลงเมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ.2521 และความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางศาลระหว่างราชอาณาจักรไทย กับ สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งได้มีการลงนาม เมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2537 ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าในเรื่องความร่วมมือทางศาลก่อนมีคำพิพากษาเป็นเรื่องที่ไม่กระทบกระเทือนถึงอำนาจอธิปไตยของรัฐมากนัก จึงสามารถทำความตกลงกันได้ได้ง่ายกว่า ซึ่งแตกต่างจากการที่ศาลของประเทศหนึ่งจะยอมรับบังคับตามคำพิพากษาของศาลอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการยอมรับอำนาจอธิปไตยของศาลต่างประเทศโดยปริยาย ซึ่งถือเป็นการกระทบกระเทือนอำนาจอธิปไตยของรัฐ จึงเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ ในเรื่องการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ท่ามกลางความก้าวหน้าในทางระหว่างประเทศ เอกชนมีการทำธุรกิจการค้าระหว่างประเทศมากขึ้น การบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ เป็นปัจจัยอันหนึ่งที่จะก่อให้เกิดเสถียรภาพทางกฎหมายที่มีผลต่อการตัดสินใจของเอกชนที่จะเข้ามาลงทุนทำธุรกิจระหว่างประเทศ ประเทศไทยจึงต้องหันมาให้ความสนใจต่อการสร้างเสถียรภาพในทางศาล แก่ชีวิตระหว่างประเทศของเอกชน ในขอบเขตที่ผู้เขียนได้ทำการศึกษาถึงการบังคับตามคำพิพากษาของศาลสิงคโปร์โดยศาลไทยนี้ กฎหมายของประเทศสิงคโปร์ และหลักเกณฑ์ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาของศาลไทยในเรื่องการบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศ มีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการที่จะพัฒนาความร่วมมือในเรื่องการบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศ เพื่อรองรับต่อความจำเป็นในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งประเทศสิงคโปร์ถือเป็นประเทศหนึ่งที่เป็นคู่ค้าที่สำคัญของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม การที่จะให้หลักอรรถที่ถ้อยปฏิบัติต่างตอบแทนแก่ประเทศใดนั้น ต้องมีการศึกษาถึงหลักเกณฑ์เงื่อนไขในการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศของประเทศนั้นให้ละเอียดถี่ถ้วนเสียก่อน เพราะ

ในบางกรณีเราชอบรับบังคับตามคำพิพากษาของประเทศหนึ่ง แต่ในเรื่องเดียวกันประเทศนั้น อาจไม่ชอบรับบังคับตามคำพิพากษาของเรา ซึ่งจะก่อให้เกิดการเสียประโยชน์มากกว่าผลดี

ในเรื่องการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศนี้ ได้มีบางประเทศเคย เสนอที่จะทำข้อตกลงนี้กับประเทศไทย เช่น ในปี พ.ศ. 2523 คณะผู้แทนฝรั่งเศสได้เสนอร่างข้อตกลงมาให้ฝ่ายไทยพิจารณา ซึ่งนอกจากจะมีเรื่องเกี่ยวกับการส่งเอกสาร และการสืบพยานให้แก่กันแล้ว ยังรวมถึงการยอมรับบังคับตามคำพิพากษาของศาลไทยและฝรั่งเศสด้วย แต่ทางผู้แทนฝ่ายไทยได้ยกเว้นขึ้นใหม่อีกร่างหนึ่ง เป็นร่างตอบโต้โดยไม่มีเรื่องการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ ดังนั้น เรื่องความร่วมมือระหว่างไทยและฝรั่งเศส ในเรื่องการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ จึงระงับไป และในปี พ.ศ. 2538 ได้มีการพิจารณาที่จะทำความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางศาลระหว่างราชอาณาจักรไทย และราชอาณาจักรสเปน โดยใช้หลักความตกลงตามแนวทางที่ไทยได้เคยทำความตกลงกับประเทศอินโดนีเซีย และประเทศจีนเป็นหลัก ซึ่งฝ่ายสเปนก็ได้ตอบตกลงในหลักการ และเพิ่มเติมในเรื่องการบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ ซึ่งเป็นเรื่อง que ประเทศไทยไม่เคยจัดทำกับประเทศใดมาก่อน ทางผู้แทนฝ่ายไทยจึงปฏิเสธไม่รับหลักการดังกล่าว

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและวิเคราะห์ของผู้เขียนปรากฏผลว่า ถึงแม้ประเทศไทยจะไม่มีหลักเกณฑ์ในเรื่องการบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรก็ตาม แต่ศาลไทยก็ได้มีการอ้างอิงถึงหลักเกณฑ์ และวิธีการดังกล่าวไว้ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 585/2461 ซึ่งพอจะทำให้เห็นถึงแนวโน้มในการที่ประเทศไทยจะพัฒนาหลักเกณฑ์ดังกล่าว โดยทำความตกลงกับประเทศสิงคโปร์ในรูปของสนธิสัญญาทวิภาคี ซึ่งการทำความตกลงกับประเทศสิงคโปร์ที่เป็นประเทศในกลุ่มอาเซียนอาจนำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือในรูปความตกลงแบบพหุภาคี โดยอาศัยแบบความตกลง (Model) ที่ประเทศไทยทำกับประเทศสิงคโปร์เป็นแนวทาง อย่างไรก็ตาม หากประเทศไทยจะจัดทำความตกลงในเรื่องการบังคับตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศกับประเทศใด ควรจะได้มีการเจรจาถึงหลักเกณฑ์ และวิธีการให้มีความเอื้ออำนวยต่อกันในลักษณะที่ไม่ด้อยไปกว่ากัน